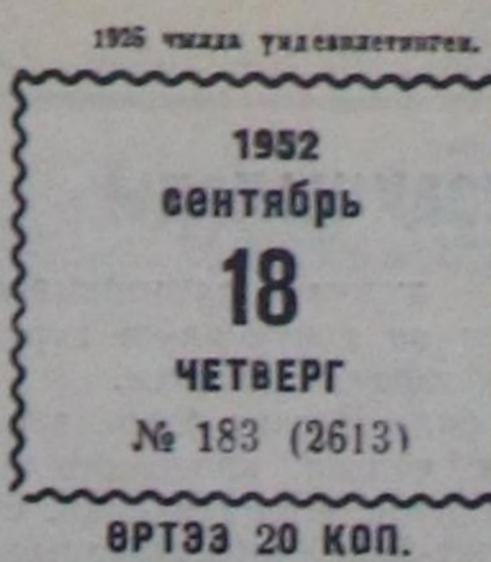

ШЫН

ВКП(б) ТЫВА ОБКОМУНЫҢ, КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕДИНИҢ БОЛГАШ АЖЫЛЧЫ ЧОННАРЫНЫҢ ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

Кыдат Улус Республиканың болгаш Совет Эвилелиниң бузулбас найыралы делгерезин!

СОВЕТ-КЫДАТ ДЫҢНАДЫГ Совет Чазак биле Кыдат Улус Республиканың Чазак төлээлериниң аразынга чугаалажышкыннарның дугайында

Сөөлгү үениң дургузунда Москвага бир талазында СССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Даргазы И. В. Сталин, СССР-ниң Даштыкы Херектер Министри А. Я. Вышинский болгаш СССР-ниң Даштыкы Садыг Министри П. Н. Кумыкин, база өске талазында Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң Премьери болгаш Даштыкы Херектер Министри Чжоу Энь-лай баштадыр, Кыдат Улус Республиканың Чазак төлээлери - Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң Премьериниң Оралакчызы Чэнь Юнь, Сан-хөө Экономика Комитединиң Даргазының Оралакчызы Ли Фу-чунь, Кыдат Улус Республиканың СССР-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Чжан Вэнь-тянь болгаш Кол Штабтың Начальнигиниң Оралакчызы Су Юй оларның аразынга чугаалажышкыннар болуп эрткен.

Ол чугаалажышкыннарның үезинде Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республиканың аразында харылзааларның талазы-биле политиктиг болгаш экономиктиг чугула айтырыглары чугаалажып көргөн. Бот-боттарын найыралдыг билчир болгаш сөзүл-сөзүмүсү чүрөктиң ханызындан илередир чоруктуң байдалы-биле эрткен чугаалажышкыннар болза, тайынны база улустар аразының айыл чок чоруун камгалаарына болгаш быжыгларынга бүгү хемчеглер-биле дуза-

лавышаан, ийи талаларның аразында найыралды база кады ажылдажылганы улам быжыгларынче болгаш хөгжүдеринче бүгү күженишкыннерин салыр деп ийи талаларның шийтпирлин баяттыган.

Кыдат Чанчунь демир орукту кады өргелээр талазы-биле бодунуң бүгү өргелерин орукка хамааржып турар бүгү өт-херекселдер-биле кады Кыдат Улус Республиканың Чазанга шуут өңү кылдыр 1952 чылдың төңүзүндө Совет Чазактың халас шилчидип бөөриниң талазы-биле хемчеглерин чорударынче өгелеп кирер деп чугаалажышкыннар чоруп турар үеде талалар дугурушканнар.

Ооң-биле кады Кыдат Улус Республиканың Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң Премьери болгаш Даштыкы Херектер Министри Чжоу Энь-лай биле СССР-ниң Даштыкы Херектер Министри А. Я. Вышинский кыдат шериг-далай базазы Порт-Артурду кады ажыгларынның хуусаазын уздырының дугайында айтырыг талазы-биле ноталар солушканнар.

Устүндө айтылган ноталарны, а ол ышкаш Кыдат Чанчунь демир оруктуң дугайында совет-кыдат дыңнадыгы мооң адаанда парлаан.

Кыдат Улус Республиканың Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң Премьери Чжоу Энь-лайга баштаган Кыдат Улус Республиканың Чазак төлээлеринге болгаш Премьер Министр Ю. Цеденбалга баштаган Моол Арат Республиканың Чазак төлээлеринге алдар болдурган

И. В. Сталинга дүштеки шайлалга

Кыдат Улус Республиканың Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң Премьери болгаш Даштыкы Херектер Министри Чжоу Энь-лайга баштаган Кыдат Улус Республиканың Чазак төлээлеринге болгаш Премьер-Министр Ю. Цеденбалга баштаган Моол Арат Республиканың Чазак төлээлеринге алдар болдурган 15-те Кремльге дүштеки шайлалга кылган.

Кыдат таладан дүштеки шайлалга олурешканнар болза: Чжоу Энь-лай, Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң чанында Сан-хөө Экономика Комитединиң Даргазының Оралакчызы Ли Фу-чунь, Кыдат Улус Республиканың СССР-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Чжан Вэнь-тянь, Улустуң-Революциу Шериг Чөвүлелиниң Кол Штабының Начальнигиниң Оралакчызы Су Юй, Аар улеспүрүңү Министри Ван Хао-шю, Оттулар чуул улеспүрүңү Министри Чэнь Юй, Сан-хөө Экономика Комитединиң Секретариатының Начальниги Сунь Шао-вэнь, Кыдат Улус Республиканың Шериг-Агаар Күштериниң Командылакчызы Лю Я-лоу, Кыдат Улус Республиканың Шериг-Далай Флорунуң Командылакчызы Оралакчызы Ло Шунь-чу, Кыдат Улус Республиканың Артиллерия Командылакчызының Оралакчызы Цю Чуан-чэн, Машина тулуунуң улеспүрүңү Министриниң Оралакчызы Ван Дао-хань, Почта, телеграф болгаш телефон Министриниң Оралакчызы Ван Чжен, Кыдат Улус Республиканың Даштыкы Херектер Министрствозунуң Политиктиг Секретари Ши Чжэ, Кыдат Улус Республиканың Даштыкы Херектер Министрствозунуң СССР-де болгаш Чөөн Европа чурттарының Кылдизиниң Начальниги Суй И-сунь, Кыдат Улус Республиканың Даштыкы Херектер Министрствозунуң Азия Кылдизиниң Начальниги Чэнь Чэ-якэ, Элчи чериниң Чөвүлөкчизи Гэ Бао-шоань, Элчи чериниң Садыг Чөвүлөкчизи Ли Цян, Кыдат Улус Республиканың СССР-ниң Шериг Аташези генерал-майор Дэн Хэ.

Дүштеки шайлалга Моол Арат Республиканың Премьери Министр Ю. Цеденбал, МАР-ның Даштыкы Херектер Министриниң Оралакчызы Ж. Самбу, МАР-ның СССР-де Онза болгаш Бүрүн эргелиг Элчини Н. Идамажаб олар база олурешканнар.

Совет таладан дүштеки шайлалга олурешканнар болза: В. М. Молотов, Г. М. Маленков, Л. П. Берия, К. Е. Ворошилов, А. И. Микоян, Н. А. Булганин, Л. М. Каганович, Н. С. Хрущев, М. З. Сабуров, И. Ф. Тевосян, В. А. Малышев, М. Г. Первухин, В. В. Кузнецов, А. Я. Вышинский, маршал А. М. Василевский, А. Г. Зверев, Н. Г. Кузнецов, С. Д. Игнатев, П. Н. Кумыкин, Шериг Министриниң Оралакчызы М. И. Неделин, Даштыкы Херектер Министриниң Оралакчызы Ф. Подпероб, СССР-ниң Кыдат Улус Республикада Элчини А. С. Панюшков, СССР-ниң Моол Арат Республикада Элчини Г. И. Иванников, Даштыкы Садыг Министриниң Оралакчылары С. А. Борисов, А. А. Павлов, К. И. Коваль, генерал-подполковник М. С. Малинин, вице-адмирал В. А. Фокин, СССР-ниң Кыдат Улус Республикада садыг төлээси В. П. Мингунов, СССР-ниң Даштыкы Херектер Министрствозунуң Коллежия кежигүчү Н. Т. Федоренко.

Дүштеки шайлалга изиг найыралдыг байдалга эрткен.

Областа дүжүт ажаап алышкыны болгаш күрүнеге тараа дужаалгазы

Хүлээлгезин күүсеткен

Чөөн-Хемчик районун эр, херез-жен колхозчулары, машина-трактор станциязының ажылдакчылары ВКП(б)-ниң XIX съездинге алдар болдуруп күрүнеге тараа белеткелдериниң планын хуусаазынын бетинде—сентябрь 13-те 100,4 хуу күү-

сеткен. Ооң иштинде аш-чемнин кол культураны—кызылгаш планын 101,4 хуу күүсеткен.

МТС-тиң ажилдап бергени дээш тывыскан сөттөр сзугаар күрүнеге тараа дужаалгазы үргүлчүлүп турар.

Мурнакчы бригада

Сүт-Хөл районунун Бора-Тайга сумуунда улгатыр катышкан «Сталинчы орук» колхозтуң бирги хову бригадазы (бригадир эш М. Назин) күсү дүжүт ажаап алышкыны организастыг эгелээн. Бригада дүжүт ажаап алышкынынче бир комбайнны, 3 тараз кестирер машиналыг, 76 кижилги ажилдап кирген. Бригада баштайгы он хонукта 135 га черниң таразын ажаап алган болгаш баштай бастырган тарааны бүрүнү-биле күрүнеге дужааган.

Дүжүт ажаап алышкынында болгаш күрүнеге тараа дужааладында ажилдап турар колхозчулары ВКП(б)-ниң ТК-зынын дыңнады сорок кириген. ВКП(б)-ниң XIX съездинге куш-ажылчы чаа-чаа чедишкыннерлиг ужуражыр дээш колхозчулар социалистик чарыштын бедиткен хүлээлгелерин боттарында алганнар. Ычанга хову бригадаларында мурнакчыларның саны өзүп турар. Ылангыя сноп баглакчызы эш Артыш-оол, терге-биле тараа сөөртүп турар эш Базыр-оол, орук аштакчызы эш Очур-оол олар ажил нормазын хүн-бүрүдө 105—120 хуу чедир күүседип турарлар.

Ховуңуң бирги болгаш ийги бригадалары аразында социалистик чарыштын тунелни 5 хонгаш-ла үндүрүп турар. Бирги бригадала социалистик чарышка тергидээш, колхоз баштаар чериниң бригадалар аразында шилчип чоруур кызыл тугун чаалап алган.

Ам бригада дүжүтү чидирг чокка хуусаа бетинде ажаап алыр дээш бүгү күштери-биле ажилдап турар.

Күрүнеге тараа дужаалгазының планн күүседипкен

Улуг-Хем районун ажилчы чоннары бо чылдың сентябрь 15-те күрүнеге тараа дужаалгазынын планын 101,4 хуу күүсеткен.

МТС-тиң ажилдап бергени дээш тывыскан сөттөр сзугаар күрүнеге тараа дужаалгазын ам-ла үргүлчүлүп турар.

Күрүнеге тараа дужаалгазының областа чоруп турарының дугайында медээ

(Сентябрь 15-те, хуу-биле).

Районнар	Күүседип турары
1. Эрэн	181,2
2. Чаа-Хөл	145,9
3. Тес-Хем	119,1
4. Кызыл	115,5
5. Чөөн-Хемчик	103,9
6. Улуг-Хем	95,3
7. Каа-Хем	77,2
8. Барыян-Хемчик	73,5
9. Сүт-Хөл	71,1
10. Бай-Тайга	65,6
11. Танды	56,6
12. Бий-Хем	52,8
13. Өвүр	37,0

СОВЕТ-КЫДАТ ДЫҢНАДЫГ Кыдат Чанчунь демир орукту Кыдат Улус Республиканың Чазанга шилчидип бээр дугайында

Совет Эвилели биле Кыдат Улус Республиканың аразында найыралдыг болгаш кады ажылдажылганы харылзааларынын тургустунганын сзугаар 1950 чылдың февраль 14-те Москвага Кыдат Чанчунь демир оруктуң дугайында дугуржулгага ат салдыган, ол дугуржулганы сзугаар Совет Чазак болза, Кыдат Чанчунь демир орукту кады өргелээр-ниң талазы-биле бодунуң бүгү өргелерин орукка хамааржып турар бүгү өт-херекселдер биле кады Кыдат Улус Республиканың Чазанга шуут өңү кылдыр халаска шилчидип берип турар. Ол дугуржулганы сзугаар

устүндө айтылган Кыдат Чанчунь демир орукту шилчидип бээрин 1952 чылдың төңүзүндө эрттирбей ботландылар.

Амгы үеде Совет Чазак болгаш Кыдат Улус Республиканың Чазак ол дугуржулганы ботландыларынын талазы-биле хемчеглерин чорударынче кирген болгаш бо сорулга-биле катышкан совет-кыдат комиссияны тургузар деп дугурушканнар.

Катышкан совет-кыдат комиссия Кыдат Чанчунь демир орукту Кыдат Улус Республикага шилчидип бээрин 1952 чылдың декабрь 31-ден эрттирбей доозар уjurду.

Кыдат Улус Республиканың Улустуң Төп Чазаның Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң Премьери болгаш Даштыкы Херектер Министри Чжоу Энь-лайга СССР-ниң Даштыкы Херектер Министри А. Я. Вышинскийниң НОТАЗЫ

Хүндүлүг эш Премьер болгаш Министр. Бо чылдың сентябрь 15-теги Силерниң мынча дээр ноталарны алганьыны баяткан тур мен:

«Кыдат Улус Республика-биле болгаш Совет Эвилели-биле Япония тайбын керээзи чок болуп, база ону күзөвейн-даа турар хире болганда, бүгү талаалыг тайбын керээзин чарарында Японияның ойталаанын соонда база АКШ-биле болгаш чамдык өске-даа чурттар-биле чангыс талалыг керээзи ол чарып алган соонда тайбынның херезинге айылдыг байдалдар, япон агрессияның катаптаарына таарымчалыг байдал тургустунуп келген.

Мооң ужурунда база тайбынны камгалаар сорулга-биле, а ол ышкаш Кыдат Улус Республика биле Совет Социалистик Республиканың Эвилелиниң аразында найырал, эвилел болгаш бот-боттарын дузаалажыр дугайында керээге үндезилээш — кады ажыгалтынгы турар кыдат шериг-далай базазы Порт-Артурдан совет шериглерин үндүрер талазы-биле Порт-Артур дугайында кыдат-совет дугуржулганың 2-ти чүүлүнде доктааткан хуусаазын Кыдат Улус Республика биле Японияның база Совет Эвилели биле Японияның аразында тайбын керээлери чардынгыже чедир уздырынга чөпшээржирин Кыдат Улус Республиканың Чазак Совет Чазакка санал кирип база он дилеп тур».

Кыдат Улус Республиканың Чазаның үстүндө саналына, а ол ышкаш Силерниң ноталар болгаш анаа чоруткан бо харыс болза, бо ноталарны солушкан хүнүндө эгелээш, Порт-Артур дугайында үстүндө айтылган 1950 чылдың февраль 14-теги дугуржулганын тургустунар кезээ болзун дээрзинге чөпшээрзин Совет Чазак илередип тур.

Силерни кончуг бедил-биле хүндүткээниңиң бзүрөдип турарынын хүлээп алырынары Силерден диледим, эш Премьер болгаш Министр- А. ВЫШИНСКИЙ.

1952 чылдың сентябрь 15.

ССР-ниң Даштыкы Херектер Министри А. Я. Вышинскийге Кыдат Улус Республиканың Улустуң Төп Чазаның Күрүнениң Административтиг Чөвүлелиниң Премьери болгаш Даштыкы Херектер Министри Чжоу Энь-лайның НОТАЗЫ

Хүндүлүг эш Министр! Кыдат Улус Республика-биле болгаш Совет Эвилели-биле Япония тайбын керээзи чок болуп, база ону күзөвейн-даа турар хире болганда, бүгү талаалыг тайбын керээзин чарарында Японияның ойталаанын соонда база АКШ-биле болгаш чамдык өске-даа чурттар-биле чангыс талалыг керээзи Япония чарып алган соонда тайбынның херезинге айылдыг байдалдар, япон агрессияның катаптаарына таарымчалыг байдалдар тургустунуп келген.

Мооң ужурунда база тайбынны камгалаар сорулга-биле, а ол ышкаш Кыдат Улус Республика биле Совет Социалистик Республиканың Эвилелиниң аразында найырал, эвилел болгаш бот-боттарын дузаалажыр дугайында керээге үндезилээш — кады ажыгалтынгы турар кыдат шериг-далай базазы Порт-Артурдан совет шериглерин үндүрер талазы-биле Порт-Артур дугайында кыдат-совет дугуржулганын 2-ти чүүлүнде доктааткан хуусаазын Кыдат Улус Республика биле Японияның база Совет Эвилели биле Японияның аразында тайбын керээлери чардынгыже чедир уздырынга чөпшээржирин Кыдат Улус Республиканың Чазак Совет Чазакка санал кирип база он дилеп тур».

Бир эвес Кыдат Улус Республиканың Чазаның үстүндө саналдарына Совет Чазак чөпшээржир болза, бо нота болгаш Силерниң харыс ноталар болза, шериг-далай базазы Порт-Артур дугайында Кыдат Улус Республиканың СССР-ниң аразында 1950 чылдың февраль 14-теги дугуржулганын тургустунар кезээ деп санатырар, ол болза, бо ноталарны солушкан хүнүндө эгелээш күштүг болур.

Силерни кончуг бедил-биле хүндүткээниңиң бзүрөдип турарынын хүлээп алырынары Силерден диледим, эш Министр.

ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙ.

1952 чылдың сентябрь 15.

ПАРТИЯНЫҢ XIX СЪЕЗДИНГЕ АЛДАР НЫЛДЫР

ВКП(б)-ниң XIX съездинге алдаржыткан бүгү улустуң социалистик чарыкы улам-на калбарып турар. Чарыштың киржикилери бүдүрүлгениң кур күштерин ажыгаларынын талазы-биле бүдүрүлгениң эки түңнелдиг ажылдарын бедилдеринче, камналганың корум-чорумун ботландырыныче чүткүп турар. Москваың Петр Алексеев аттыг чуга сукно кылыр заводунуң пеставычылары партианың XIX съездинге алдарлыг ужуражыры-биле шеткенмишаан, дерилгениң бүдүгүчүлүгү 3 хуу бедилдерин болгаш үшүк кварталда пландан ажыр бир ваш тонна бедик шынарлыг аргыны бээрин хүлээнген. Хүлээлге чедишкынниң күүсетиптир турар. Аргыыр бүдүрүлгениң бүгү бригадалары дерилгениң бүдүрүчүлүгү бедилдерин чедип алганнар. Сентябрьда аргыны алгыры нормазындан 5 хуу улгаткан. Ийи аргычынның бирээзи-ле тос айларын нормазын ам күүседипкен.

Ленинградтың тудугларында 300 хире стахановчу школалар ажылдап турар. Ында эң эки мастер-тудуг-

жулар аныяктарга бодунуң дуржулганын демчидип берип, дүрген, чийк болгаш чараш кылдыр тудуп тургустунарынын аргазына өөрөдип турар. Машина тудушкунунуң бүдүрүлгелериниң тудуг Министрствозунуң үш дугаар трестиниң Ленин аттыг заводтун ажылчы чоннарына чурттаар бажынар тудуп турар шөлдөринде штукатурчу П. И. Илохин аныяктарны штукатура ажылынын мурнакчы методунга өөрөдип турар. Ол 30 ажык аныяк ажылчыларынын дүрген аргага өөрөткен. Партианың XIX съездинге алдарлыг ужуражыры дээш чарышпышаан, оон бөөреникчилери ам үш чаа бажынарлык штукатуралаар ажылын он хонук мурнап доозупканнар. Кузнецкинниң Сталин аттыг металлургия комбинаты ВКП(б) XIX съездинге куш-ажылчы белекти белеткеп турар. № 13 каң эзилдирер пекчанын кан эзилдикчилери эштер Лавришев, Зайцев, Чаккиев демкатыжышкыныг ажылдын үлегерчижөөн көргүзүп турар. Магнитогорскиниң комбинатынын № 23 мартен пекчаның коллективи-биле чарыш-

шаан, олар эзилдиргени графинден дыкка мурнап кылып, пекчаның бир дөрбөлчин метр хемчээлинден-не нормадан 500—600 килограмм хей качып ал турар. Стахановчулар материалдарны камныг чарыгдап тургаш сентябрда он-он муң рубльди камнап алганнар. Алма-Атаның улеспүр бүдүрүлгелеринде партианың XIX съездинге алдар болдурган куш-ажылчы ээл-чегде муң-муң машина тудучулары, пест-таавычылар, даараныкчылар, идик кылыкчылары, тапкы кылыкчылары, демир орукчулар кирген ажилдап турар. Партианың XIX съездинин ажитынарына—октябрь 5-те тос айларның программанын доозар деп хүлээлгени электри станциязының Министрствозунуң механиктиг заводунуң коллектив алган. Коммунизминин улуг тудугларынын чагыларын күүседир дээш машина тудучулары улуг сорок киришкынни-биле ажилдап турар. Куйбышев—Москваың бедик вольтагыг шугумунуң тудучуларыныче бүдүрүлге ээлчегиниң хүнөринде пландан ажыр кылган бир

маш ленталыг транспорттарны чорудупкан. Гурьев областын Мунайлы нефть тывыжынын үттекчилери съезд мурпунуң чарыжына чаа чедишкыннерни чедип алган. Ажылдалга кириер үтүрүшкынниң тос айларынын планын олар доозупкан. Үттеки мастерлер Балжигитовтуң болгаш Сариевтиң бригадалары ээлчеглиг сьважинаны хуусаазындан дыкка мурнап ажылдалда дужааган. Станокка бир айда үтүрүниң дүргенин 1 муң метр чедирген—ол болза, пландан 2 катап ажып турар. Ам ийи сьважиналарынын бирээзин-не үтүрүни дүрген үтүрү арга-биле кылдып турар.

XIX съездиге алдар болдурган куш-ажылчы чаа чедишкыннерин дугайында медээлер чурттун бүгү булуңнарындан кээп турар. Бистин Төрөөн чуртувустун күчүзүн улам ылай быжыгларынның херезинге чаа-чаа салыгларны совет кижилер боттарынын кызымаккай куш-ажылы-биле кирип турар.

(СЭТА).

